

సింగిడి -2 తెలుగు వాచకం పదో తరగతి

(ప్రథమ భాష)

Free

తెలంగాణ ప్రభుత్వం
మహిళాభివృద్ధి మరియు శిశుసంక్షేమ శాఖ - ఫైల్డ్ లైన్ ఫౌండేషన్

బడిలోగానీ, బడి బయటగానీ
వేళింపులకు గురవుతున్నా

అవదలో, కష్టాలలో ఉన్న
పిల్లలను రక్షించడానికి

పిల్లలతో పనిచేయిస్తున్నా వారిని
బడికి పంపకుండా వేరే
కార్యక్రమాలకు ఉపయోగిస్తున్నా

CHILD LINE 1098
NIGHT & DAY
24 HOUR NATIONAL HELPLINE

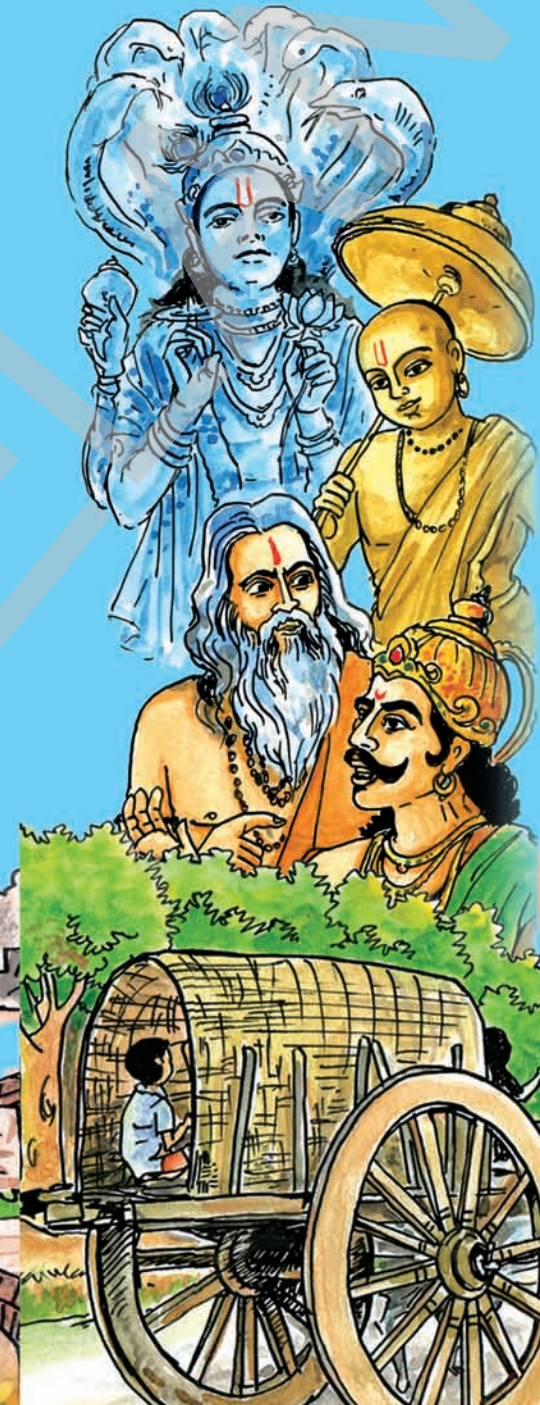
1098 (పది-తొమ్మిది-ఎనిమిది) ఉచిత టెలిఫోన్ సేవా సౌకర్యానికి ఫోన్ చేయండి

IN ANY EMERGENCY
DIAL 100
TELANGANA POLICE
www.tspolice.gov.in

@ Telangana State Police

రాష్ట్ర విద్యాపరిశోధన, శిక్షణాసంస్థ
తెలంగాణ, హైదరాబాదు.

తెలంగాణ రాష్ట్ర ప్రభుత్వ ప్రచురణ, హైదరాబాదు

తెలంగాణ ప్రభుత్వంచే ఉచిత పంపిణీ

తెలంగాణ ప్రభుత్వంచే ఉచిత పంపిణీ

తెలంగాణ

కదనాన శత్రువుల కుత్తుకల నవలీల
నుత్తరించిన బలోన్మత్తులేలిన భూమి
వీరులకు కాణాచిరా ... తెలగాణ
ధీరులకు మొగసాలరా!

✿ అబల యని దేశమును కబళింప తలపడిన
పరరాజులకు స్త్రీల పటుశౌర్యమును జూపి
రాజ్యతంత్రము నడిపెరా ... తెలగాణ
రాణి రుద్రమదేవిరా!

✿ కల్పనాతీతమౌ కమనీయ శిల్పమును
వేయి కంబాలలో వెలయించి మించినది
అడుగడుగు శిల్పాలతో ... తెలగాణ
అందాలు విరజిమ్మెరా!

✿ కులవర్ణ సంకీర్ణ కలహాల నిర్జించి
బోధిసత్వుని ధర్మబోధనల నేర్పించి
శ్రీగిరి చైత్యమురా ... తెలగాణ
చైతన్యమును చాటెరా!

✿ శ్రీవైష్ణవుల భక్తి చిందు గీతాలతో
బసవన్న శివతత్త్వ పారవశ్యములోన
ఉద్రూతలూగిందిరా ... తెలగాణ
వెల్లువై పొంగిందిరా!

✿ కవితలో విక్రాంతి కాహళిని పూరించి
కమ్మ తెనుగున తేటకావ్యాలు విరచించె
పాల్కురికి ఆనాడెరా ... తెలగాణ
ప్రగతి బాటలు దీర్చెరా!

✿ భాషా వధూ నయన బాష్పతతి నణగింప
రాజసమ్మాన వైరాగ్యమును ప్రకటించి
కృషికుడై జీవించెరా ... తెలగాణ
'కృష్ణకవి' పోతన్నరా!

✿ భూగర్భమున నిధులు పొంగిపారెడు నదులు
శృంగార వనతతుల బంగారముల పంట
నా తల్లి తెలగాణరా... వెలలేని
నందనోద్యానమురా!

- రావెళ్ళ వేంకట రామారావు

(కార్మిక, కర్షక, దళిత, బడుగు బలహీనవర్గాల స్థితిగతుల నెరిగిన కవి రావెళ్ళ వేంకటరామారావు. ఖమ్మం జిల్లా ముదిగొండ మండలం గోకినేపల్లి గ్రామంలో 1924 జనవరి 21న జన్మించాడు. పేదలకోసం కలాన్ని పట్టుకుని నైజాంపై గళం విప్పిన ధీరుడాయన. పెద్దగా చదువుకోలేకపోయినా తల్లిదండ్రుల సాంగత్యం నుంచి అలవడిన జ్ఞానంతోనే ఆశుకవిత్వం చెప్పాడు. నిస్వార్థ జీవనానికి నిలువెత్తు అద్దం రావెళ్ళ.

విద్యార్థులకు సూచనలు

విద్యార్థులూ!

- ✿ మీరందరూ ధారాళంగా చదువగలగాలి. తెలిసిన దాని గురించి సొంతంగా రాయగలగాలి. మీకు చదువడం, రాయడం రాకుంటే మీ ఉపాధ్యాయుని సాయంతో నేర్చుకోవాలి.
- ✿ మీరు నేర్చుకోవలసిన అంశాలను దృష్టిలో పెట్టుకొని మీకోసమే తెలుగుపుస్తకాన్ని రూపొందించారు. ఈ పుస్తకంలో మీరు సాధించవలసిన సామర్థ్యాల గురించి ఒక పేజీలో ఇచ్చారు. విద్యా సంవత్సరం పూర్తయ్యేసరికి వీటిని మీరు చేయగలగాలి. వాటిని చదువాలి.
- ✿ ప్రతి పాఠం మొదట్లో బొమ్మ / పేరా / సంఘటన / పద్యం... ఇలా ఏదైనా ఉంటుంది. వాటి గురించి మాట్లాడండి. ప్రశ్నలకు జవాబులు చెప్పాలి. దీనివల్ల మీకు పాఠం ఉద్దేశం, నేపథ్యం, ఇతివృత్తం గురించి అర్థమౌతుంది.
- ✿ 'విద్యార్థులకు సూచనలు' అనే గడిలోని సూచనలు చదివి, అర్థం చేసుకొని పదాల అర్థాలు తెలుసుకోవాలి.
- ✿ తరగతి గదిలో చర్చలు జరుగుతున్నప్పుడు, జట్టుపనులు నిర్వహిస్తున్నప్పుడు మీరు పాల్గొనాలి. మాట్లాడాలి. అవసరమైతే ప్రశ్నించాలి.
- ✿ పాఠం చివరలో 'ఇవి చేయండి' అనే పేరుతో అభ్యాసాలున్నాయి. వీటిని మీరు సొంతంగా చేయాలి. ప్రశ్నలకు మీరే ఆలోచించి సొంతంగా జవాబులు రాయాలి. ఎట్టి పరిస్థితుల్లో గైడ్లు, స్టడీ మెటీరియల్, ప్రశ్నల బ్యాంకులు మొదలైన వాటిలో చూసి రాయవద్దు. ఒకవేళ అట్లా రాస్తే ఫార్మేటివ్ (నిర్మాణాత్మక) మూల్యాంకనంలో మీకు మార్కులు ఇవ్వరు.
- ✿ సృజనాత్మక అంశాలను ఎట్లా రాయాలో తరగతి గదిలో మీ ఉపాధ్యాయుడిని అడిగి తెలుసుకోవాలి. మీరు తరగతి గదిలో రాసి చూపాలి. దీనిపైన చర్చ జరిగిన తరువాతనే మీ నోటు పుస్తకాలలో రాయాలి.
- ✿ పాఠంలోని ప్రాజెక్టుపనులు, సృజనాత్మకతకు సంబంధించిన ప్రశ్నలను మీరు మీ మిత్రుల సహాయంతో చేయవచ్చు. వీటిని ఎలా చేయాలో మీ ఉపాధ్యాయుడిని అడిగి తెలుసుకోండి. వీటిని చేసిన తరువాత మీరు ఎలా చేశారు? ఏం చేశారు? ఏం నేర్చుకున్నారు? మొదలైన వాటి గురించి మీరే సొంతంగా చెప్పగలగాలి.
- ✿ అభ్యాసాలను మీరే సొంతంగా చేయండి. చేయలేని వాటి గురించి మాత్రమే ఉపాధ్యాయుడిని అడిగి తెలుసుకోవాలి.
- ✿ అభ్యాసాలలో ఇచ్చిన వ్యాకరణంశాలు మీకు అర్థంకావడానికి మొదట ఉదాహరణలు ఇచ్చారు. వాటి ఆధారంగా మీకు అర్థం అయ్యేలా సూత్రాన్ని ఇచ్చారు. కాబట్టి ఉదాహరణలను జాగ్రత్తగా పరిశీలించి వాటిని విశ్లేషించి సూత్రాన్ని తెలుసుకోవాలి.
- ✿ ఉపవాచకం పాఠాలను మీరే సొంతంగా చదువాలి. వాటి గురించి మాట్లాడాలి. చర్చించాలి. విశ్లేషించాలి.
- ✿ పాఠాలకు సంబంధించిన ఇతర పుస్తకాలను పాఠశాల గ్రంథాలయానికి పోయి అడిగి తీసుకొని చదువాలి.
- ✿ మీరు తప్పనిసరిగా నిఘంటువును ఉపయోగించుకోవడం అలవాటు చేసుకోవాలి. వార్తాపత్రికలు, మ్యాగజైన్లు, కథలపుస్తకాలు మొదలైనవి చదువడం అలవాటు చేసుకోవాలి.
- ✿ కొన్ని పాఠాలలో నాటకీకరణ చేయడం, ఏకపాత్రాభినయం చేయడం, గేయాలను రాగంతో పాడడం, అభినయం, పద్యాలను కంఠస్థం చేయడం వంటివి ఉన్నాయి. వీటిని మీరు తప్పనిసరిగా సాధన చేయాలి.
- ✿ మీరు తప్పనిసరిగా వ్యాసాలు, లేఖలు, నినాదాలు, కరపత్రం, సంభాషణ, పోస్టరు తయారీ వంటివి రాయగలగాలి. అవసరమైతే మీ ఉపాధ్యాయుడిని అడిగి తెలుసుకోవాలి. తోటివారి సహాయంతో చేయాలి.
- ✿ సృజనాత్మకతకు సంబంధించిన అంశాలను మీరు రాసిన తరువాత ఒక పుస్తకరూపంలో సంకలనం చేసి తరగతి గదిలో ప్రదర్శించాలి.

సింగిడి - 2

తెలుగు వాచకం (ప్రథమభాష)

పదో తరగతి

సంపాదకమండలి

ఆచార్య రవ్వా శ్రీహరి, పూర్వ ఉపకులపతి, ద్రవిడ విశ్వవిద్యాలయం, కుప్పం.

ఆచార్య కోవెల సుబ్రహ్మణ్యార్య, విశ్రాంత ఆచార్యుడు, కాకతీయ విశ్వవిద్యాలయం, వరంగల్ జిల్లా.

డా॥ ఎస్. రఘు, అసిస్టెంట్ ప్రొఫెసర్, తెలుగుశాఖ, ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయం, హైదరాబాద్.

డా॥ దహగాం సాంబమూర్తి, విశ్రాంత ప్రధానాచార్యుడు, ఉపాధ్యాయ విద్యా కళాశాల, వరంగల్.

డా॥ సంబిని సిధారెడ్డి, విశ్రాంత ఉపన్యాసకుడు, ప్రభుత్వ డిగ్రీ కళాశాల, సిద్దిపేట, మెదక్ జిల్లా.

దేశపతి శ్రీనివాస్, ఆఫీసర్ ఆన్ స్పెషల్ డ్యూటీ, ముఖ్యమంత్రి కార్యాలయం, హైదరాబాద్, తెలంగాణ.

సమన్వయం, విషయనిపుణులు

సువర్ణ వినాయక్,

కో-ఆర్డినేటర్,

ఎస్.సి.ఇ.ఆర్.టి.,

హైదరాబాద్, తెలంగాణ.

డా॥ నన్నూరు ఉపేందర్ రెడ్డి,

సలహాదారు, విద్యా సంస్కరణలు,

పాఠశాల విద్యాశాఖ,

హైదరాబాద్, తెలంగాణ.

చిత్రాలు, ముఖచిత్రం : కూరెళ్ల శ్రీనివాస్, ప్రధానోపాధ్యాయుడు, జి.ప.ఉ.పా. కుర్మేడు, నల్లగొండ జిల్లా.

పాఠ్యపుస్తక ప్రచురణ సమితి

ఎస్. జగన్నాథ రెడ్డి

సంచాలకులు,

రాష్ట్ర విద్యాపరిశోధన, శిక్షణాసంస్థ,

తెలంగాణ, హైదరాబాద్.

కె. కృష్ణమోహన్ రావు

ప్రొఫెసర్, విద్యాప్రణాళిక,

పాఠ్యపుస్తక విభాగం,

రాష్ట్ర విద్యాపరిశోధన, శిక్షణాసంస్థ,

తెలంగాణ, హైదరాబాద్.

బి. సుధాకర్

సంచాలకులు,

ప్రభుత్వ పాఠ్యపుస్తక ముద్రణాలయం

తెలంగాణ, హైదరాబాద్.

విద్యవల్ల ఎదగాలి

వినయంతో మెలగాలి

చట్టాలను గౌరవించాలి

హక్కులను పొందాలి

“నా తెలంగాణ కోటి రత్నాల వీణ”

తెలంగాణ ప్రభుత్వ ప్రచురణ, హైదరాబాద్

© Government of Telangana, Hyderabad

First Published 2015

New Impressions 2016, 2017, 2018, 2019, 2020

All rights reserved

No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means without the prior permission in writing of the publisher, nor be otherwise circulated in any form of binding or cover other than that in which it is published and without a similar condition including this condition being imposed on the subsequent purchaser.

The copy right holder of this book is the Director of School Education, Hyderabad, Telangana.

This Book has been printed on 70 G.S.M. Maplitho
Title Page 200 G.S.M. White Art Card

తెలంగాణ ప్రభుత్వంచే ఉచిత పంపిణీ 2020-21

Printed in India
at the Telangana Govt. Text Book Press,
Mint Compound, Hyderabad,
Telangana.

తెలంగాణ ప్రభుత్వంచే ఉచిత పంపిణీ 2020-21

ముందుమాట

2014 జూన్ 2వ తేదీన తెలంగాణరాష్ట్రం ఆవిర్భవించింది. తెలంగాణరాష్ట్రం ఏర్పడిన సందర్భంగా మన రాష్ట్రప్రభుత్వం తెలంగాణ సంస్కృతి, సాహిత్యం, చరిత్రను తెలిపే విధంగా పాఠాలు ఉండాలని నిర్ణయించింది. ఇందుకోసం కవులు, రచయితలు, భాషావేత్తలు, క్షేత్రస్థాయి విషయనిపుణులతో ఒక కమిటీని నియమించింది. కమిటీ సభ్యులు ప్రస్తుతం అమలులో ఉన్న తెలుగు పాఠ్యపుస్తకాలను పరిశీలించి తెలంగాణసాహిత్యం, సంస్కృతి ప్రతిబింబించేలా పాఠ్యపుస్తకాలను రూపొందించారు. తెలుగు సాహిత్యంపట్ల అవగాహన ఏర్పడడానికి ఇతర ప్రాంతాలకు చెందిన కవులు, రచయితల పాఠాలను కూడా పొందుపరిచారు.

భాషావాచకాల ద్వారా విద్యార్థి తమ స్థానిక సంస్కృతి, సాహిత్య విశేషాలను, చారిత్రక వైభవాలను తెలుసుకోగలగాలి. దాంతోపాటు ఆలోచించడం, విమర్శనాత్మక విశ్లేషణ, సృష్టమైన భావవ్యక్తీకరణ సామర్థ్యాలు పెంపొందించుకోగలగాలి. నిరంతరం సాహిత్యపరసం ద్వారా జ్ఞానపరిధిని విస్తృతపరచుకుంటూ ఉన్నత వ్యక్తిత్వాన్ని, విశిష్ట వైఖరులను సంతరించుకోవాలి. దీనికి అనుగుణంగా ఈ పదోతరగతి ప్రథమభాషకు తెలుగువాచకాన్ని రూపొందించారు. దీని ద్వారా పిల్లల్లో అవగాహన చేసుకొని ప్రతిస్పందించే సామర్థ్యాలు, స్వీయరచనా శక్తితోపాటు తెలంగాణ భాషాభిమానం, సామాజిక స్పృహ, మానవతా విలువలు, మానవ సంబంధాలు, త్యాగగుణం, తెలంగాణ వీరుల ప్రాశస్త్యం తెలిపే పాఠ్యాంశాలను ప్రాచీన ఆధునిక, సాహిత్యాల నుండి ఎంపిక చేశారు. తెలంగాణ పల్లె జీవనచిత్రణ, పర్యావరణ విలువలు, తెలంగాణ చారిత్రక కట్టడాల వైశిష్ట్యం, సాంస్కృతిక వైభవం, తెలంగాణీయుల స్ఫూర్తిదాయక సామాజికసేవా దృక్పథం, మానవస్వభావ వైచిత్ర్య, నైతిక విలువలు, తెలంగాణ ఆవిర్భావ భావోద్వేగాలు, మొదలైన ఇతివృత్తాల ఆధారంగా పాఠ్యాంశాలను ఎంపిక చేశారు. పాఠ్యాంశాలు ప్రాచీన, ఆధునిక పద్యం, కథానిక, ఆత్మకథ, జీవితచరిత్ర, వచనకవిత, సంపాదకీయవ్యాసం, గజల్, ముందుమాట మొదలైన ప్రక్రియల్లో ఉన్నాయి. విస్తార పఠనానికై భారతీయ ఇతిహాసమైన రామాయణాన్ని ఉపవాచకంగా పెట్టారు. ఇది భారతీయ సంస్కృతి, విలువలు పెంపొందించడానికి, ఇతిహాసాలపట్ల అభిరుచి కలిగించడానికి తోడ్పడుతుంది.

ప్రతి పాఠంలో సామర్థ్యాల సాధనకనుగుణంగా 'ఇవి చేయండి' శీర్షికతో అభ్యాసాలున్నాయి. ఆలోచించడం, స్పందించడం, అభిప్రాయాలు చెప్పడం, బహుకోణాల్లో విశ్లేషించడం, విభిన్న కోణాల్లో ఆలోచించడం, సకారణంగా వివరించడం, అన్వయించడం, సృజనాత్మకంగా, ప్రశంసాత్మకంగా వ్యక్తీకరించడం వీటి స్వభావం. పిల్లలు పాఠ్యపుస్తక పరిధిని దాటి నేర్చుకోవడానికి వీలుగా ప్రాజెక్టుపనుల వంటివి చేర్చారు. ఇవి స్వయం అధ్యయనాన్ని, అదనపు పఠామర్శ గ్రంథాలను సంప్రదించడాన్ని ప్రోత్సహించేలా ఉన్నాయి. పాఠంలోని విషయాన్ని అవగాహన చేసుకోవడానికి వీలుగా అర్థాలను పదవిజ్ఞానం పేరుతో పుస్తకం చివర చేర్చారు. వీటిలో వీలయినంత మేరకు తెలంగాణలో వినియోగించే పదజాలాన్ని పొందుపరిచారు.

ఉపాధ్యాయులు సోపానక్రమం ప్రకారం పాఠాన్ని బోధించడానికి వీలుగా పాఠంలోని విషయాలను అమర్చారు. గద్య, పద్య పాఠాలను వేర్వేరుగా ఇవ్వకుండా పాఠాల స్వభావం, నిడివి ఆధారంగా వరుస క్రమంలో ఉంచారు. వ్యాకరణ సూత్రాలను సులభంగా ఆకళింపు చేసుకునేలా ఉదాహరణలు పొందుపరిచారు. భాషోపాధ్యాయులు పాఠంలోని విషయాన్ని నేరుగా బోధించకుండా పాఠ్యాంశం ముందున్న అంశాలతో ప్రారంభించాలి. తర్వాత పాఠ్యాంశాన్ని చర్చలు, ప్రతిచర్చల ద్వారా అవగాహన కల్పించాలి. ఆలోచింపజేసే ప్రశ్నలు అడగాలి. అభ్యాసాలపై సాధన చేయించాలి. పాఠ్యాంశంలోని జాతీయాలు, పదబంధాలు, ముఖ్యమైన సందేశాత్మక వాక్యాలు, సంఘటనల గురించి లోతైన చర్చద్వారా అవగాహన, విమర్శనాత్మక దృక్పథాన్ని పెంపొందించాలి. భాషాసామర్థ్యాల సాధనలో పాఠ్యపుస్తకం ఉపాధ్యాయుడికి ఒక సహాయకారి మాత్రమే. పఠామర్శ గ్రంథాలను, పాఠశాల గ్రంథాలయాన్ని తాను వినియోగించుకుంటూ పిల్లలు వినియోగించుకునేలా భాషావాతావరణాన్ని కల్పించాలి.

తెలంగాణ రాష్ట్రంలో వచ్చిన తొలివాచకం ఇది. కాబట్టి భాషాపరంగా లేదా ఇతర అంశాల గురించి విజ్ఞులు ఇచ్చే సలహాలు, సూచనలను ఎస్.సి.ఇ.ఆర్.టి. స్వీకరించి తగు చర్యలు చేపడుతుంది. పాఠ్యపుస్తకాల రూపకల్పనకోసం ఎప్పటికప్పుడు సలహాలు సూచనలు ఇచ్చి ప్రోత్సహించిన తెలంగాణ రాష్ట్ర తొలి ముఖ్యమంత్రి గౌరవనీయులు శ్రీ కల్వకుంట్ల చంద్రశేఖరరావు గారికి, గౌరవ విద్యాశాఖ మంత్రి శ్రీ కడియం శ్రీహరి గారికి, విద్యాశాఖ పూర్వ మంత్రి శ్రీ జి. జగదీశ్ రెడ్డి గారికి, పాఠశాల విద్యాశాఖ కార్యదర్శి శ్రీమతి రంజిత్ ఆర్. ఆచార్య గారికి, పాఠశాల విద్యాశాఖ పూర్వ సంచాలకులు శ్రీ ఎమ్. జగదీశ్వర్ గారికి, ప్రస్తుత సంచాలకులు శ్రీ టి.చిరంజీవులు గారికి, ప్రభుత్వ సలహాదారు డా॥ కె.వి.రమణాచారి గారికి ప్రత్యేక ధన్యవాదాలు. ఈ వాచక రూపకల్పనలో పాల్గొన్న కమిటీ సభ్యులు, సంపాదకమండలి సభ్యులు, విషయనిపుణులు, ఉపాధ్యాయులు, చిత్రకారులకు ధన్యవాదాలు. ఈ వాచకం పిల్లల్లో భాషాభిరుచి, సాహిత్యాభిలాష, భాషాసామర్థ్యాల సాధనకు దోహదపడి ఉత్తమ వైఖరులు కలిగిన వ్యక్తులుగా ఎదగడానికి తోడ్పడుతుందని ఆశిస్తున్నాం.

తేది : 31-01-2015

స్థలం : హైదరాబాద్.

సంచాలకులు

రాష్ట్ర విద్యాపరిశోధన, శిక్షణాసంస్థ, తెలంగాణ, హైదరాబాద్.

పార్వపుస్తక సమీక్ష మరియు అభివృద్ధి కమిటీ సభ్యులు

విశ్వవిద్యాలయ స్థాయి

ఆచార్య రవ్వా శ్రీహరి, పూర్వ ఉపకులపతి, ద్రవిడ విశ్వవిద్యాలయం, కుప్పం.

ఆచార్య ఎన్. గోపి, పూర్వ ఉపకులపతి, తెలుగు విశ్వవిద్యాలయం, హైదరాబాద్.

ఆచార్య కోవెల సుప్రసన్నాచార్య, విశ్రాంత ఆచార్యుడు, కాకతీయ విశ్వవిద్యాలయం, వరంగల్ జిల్లా.

ఆచార్య ఎన్. వి. రామారావు, విశ్రాంత ఆచార్యుడు, ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయం, హైదరాబాద్.

ఆచార్య బన్న అయిలయ్య, తెలుగుశాఖ, కాకతీయ విశ్వవిద్యాలయం, వరంగల్ జిల్లా.

డా॥ ఎన్. రఘు, అసిస్టెంట్ ప్రొఫెసర్, తెలుగుశాఖ, ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయం, హైదరాబాద్.

డా॥ ఎన్. రజని, తెలుగు విభాగాధిపతి, డా॥ బి. ఆర్. అంబేద్కర్ సార్వత్రిక విశ్వవిద్యాలయం, హైదరాబాద్.

డా॥ జి. బాలశ్రీనివాస మూర్తి, అసిస్టెంట్ ప్రొఫెసర్, తెలుగు శాఖ, తెలంగాణ విశ్వవిద్యాలయం, నిజామాబాద్ జిల్లా.

విద్యావేత్తలు, విషయనిపుణులు

డా॥ చుక్కా రామయ్య, విద్యావేత్త, హైదరాబాద్.

డా॥ దహగాం సాంబమూర్తి, విశ్రాంత ప్రధానాచార్యుడు, ఉపాధ్యాయ విద్యా కళాశాల వరంగల్.

డా॥ నందిని సిద్ధారెడ్డి, విశ్రాంత ఉపన్యాసకుడు, ప్రభుత్వ డిగ్రీ కళాశాల, సిద్దిపేట, మెదక్ జిల్లా.

డా॥ నలిమెల భాస్కర్, విశ్రాంత ఉపన్యాసకుడు, ఎస్.ఆర్.ఆర్. డిగ్రీ కళాశాల, కరీంనగర్ జిల్లా.

డా॥ సుంకిరెడ్డి నారాయణరెడ్డి, విశ్రాంత ప్రధానాచార్యుడు, ప్రభుత్వ డిగ్రీ కళాశాల, చందూరు, నల్లగొండ జిల్లా.

డా॥ ముదిగంటి సుజాతారెడ్డి, విశ్రాంత అసోసియేట్ ప్రొఫెసర్, ఆర్.బి.వి.ఆర్.ఆర్. కళాశాల, హైదరాబాద్.

వేణు సంకోజు, విశ్రాంత ఉపన్యాసకుడు, ప్రభుత్వ మహిళా డిగ్రీ కళాశాల, నల్లగొండ జిల్లా.

సంగిశెట్టి శ్రీనివాస్, అసిస్టెంట్ ప్రొఫెసర్, ప్రభుత్వ డిగ్రీ కళాశాల, జోగిపేట, మెదక్ జిల్లా.

దేశపతి శ్రీనివాస్, ఆఫీసర్ ఆన్ స్పెషల్ డ్యూటీ, ముఖ్యమంత్రి కార్యాలయం, హైదరాబాద్, తెలంగాణ.

డా॥ ఎన్. ఉపేందర్ రెడ్డి, సలహాదారు, విద్యా సంస్కరణలు, పాఠశాల విద్యాశాఖ, హైదరాబాద్, తెలంగాణ.

కె. కృష్ణమోహన్ రావు, ప్రొఫెసర్, ఎస్.సి.ఇ.ఆర్.టి., హైదరాబాద్, తెలంగాణ.

దీపిక, ఉపన్యాసకురాలు, విద్యా ప్రణాళిక విభాగం, ఎస్.సి.ఇ.ఆర్.టి., హైదరాబాద్, తెలంగాణ.

సువర్ణ వినాయక్, కో-ఆర్డినేటర్, విద్యా ప్రణాళిక విభాగం, ఎస్.సి.ఇ.ఆర్.టి., హైదరాబాద్, తెలంగాణ.

కె.రాజేందర్ రెడ్డి, కో-ఆర్డినేటర్, విద్యా ప్రణాళిక విభాగం, ఎస్.సి.ఇ.ఆర్.టి., హైదరాబాద్, తెలంగాణ.

తల్లావడ్డుల మహేశ్బాబు, ఉపన్యాసకుడు, జిల్లా విద్యా శిక్షణ సంస్థ, నిజామాబాద్.

క్షేత్ర స్థాయి

పల్లెర్ల రామమోహన్ రావు, ఎస్.ఎ. (తెలుగు), జి.ప.ఉ.పా., వేముల, మహబూబ్ నగర్ జిల్లా.

వి. చెన్నయ్య, ఎస్.ఎ. (తెలుగు), జి.ప.ఉ.పా., జగద్గిరి నగర్, రంగారెడ్డి జిల్లా.

వొజ్జల శరత్బాబు, భాషోపాధ్యాయుడు, ప్ర.ఉ.పా., సీతాఫల్మండి, హైదరాబాద్.

అవుసుల భానుప్రకాశ్, ఎస్.ఎ. (తెలుగు), జి.ప.ఉ.పా., లోనికలాన్, మెదక్ జిల్లా.

కందాడై రంగరాజు, ఎస్.ఎ. (తెలుగు), జి.ప.ఉ.పాఠశాల, రంగాపురం, రంగారెడ్డి జిల్లా.

ఎల్.ఎం.ప్రసాద్, భాషోపాధ్యాయుడు, ప్ర.ఉ.పా., హిమాయత్ నగర్, సి.పి.ఎల్., అంబర్ పేట, హైదరాబాద్.

పల్లి మాధవి, భాషోపాధ్యాయుని, భారతీయ విద్యాభవన్, ఆత్మకూరి రామారావు పాఠశాల, జుబ్బిహిల్స్, హైదరాబాద్.

ఈ పాఠ్యపుస్తకం గురించి...

తెలంగాణ ప్రజల ఉద్యమచరిత్రలో జూన్ 2, 2014న అద్భుతమైన విజయం చేకూరింది. ఎన్నో దశాబ్దాలుగా ప్రత్యేక తెలంగాణ రాష్ట్రసాధనకు పోరాటం చేస్తూ ఎందరో ప్రజాయోధులను త్యాగం చేసిన తెలంగాణ తల్లి ఆశయం నెరవేరింది. తెలంగాణ రాష్ట్రం ఆవిర్భవించింది. ఈ నేపథ్యంలో తెలంగాణ ప్రభుత్వం పలురకాల శుభపరిణామాలకు శ్రీకారం చుట్టింది. అందులో భాగంగానే కొత్త పాఠ్యపుస్తకాలను రూపొందించాలని సంకల్పించింది. నాలుగుగోడల మధ్య ప్రతి తరగతిగదిలో రేపటి కొత్తతరం నిర్మాణం అవుతుంది. ఆ నిర్మాణంలో కొత్త పాఠ్యపుస్తకం నూతన ఉత్తేజాన్ని అందిస్తూ సాంస్కృతిక పునరుజ్జీవనానికి దారులు వేస్తుంది. అలాంటి జ్ఞాన పరిణామ వికాసం, చైతన్యస్ఫూర్తి కోసం పాఠ్యపుస్తకాల రూపకల్పన కమిటీ శాయశక్తులా కృషిచేసింది.

ఉమ్మడి తెలుగురాష్ట్రంలో తెలంగాణ ప్రాంతం భాష, సాహిత్య, విద్యారంగాలలో అనేక వివక్షలకు గురయింది. ఆధిపత్యవర్గాలు అనేక రూపాలలో తెలంగాణ అభివృద్ధికి అవరోధాలను కల్పించాయి. వీటన్నింటిని దశలవారీగా అధిగమించే ప్రయత్నంలో ఈ పాఠ్యపుస్తకాలు శక్తివంతమైన పాత్రను పోషిస్తాయని మేము నమ్ముతున్నాం. ముఖ్యంగా మనదైన చరిత్రను చదువుకోవడం వలన మన ఔన్నత్యం, స్థానీయమూల్యాలు ఎంత గొప్పవో అర్థమవుతుంది. తెలంగాణ మహనీయులు, తెలంగాణ సాంస్కృతిక వైభవం గురించి తెలుసుకోవడం వలన మన ఆత్మవిశ్వాసం ద్విగుణీకృతం అవుతుంది. చరిత్రలో దాగిన విలువైన సత్యాలు లోకానికి వెల్లడవుతూ విస్మయానికి గురిచేస్తాయి. తెలంగాణ ప్రజలు కదనరంగంలోనే కాదు కవనరంగంలోనూ అద్భుతమైన సృజనశక్తి గలవారని ఈ కొత్తపాఠాలు నిరూపిస్తాయి. వినూత్న అభివ్యక్తితో, వస్తువిస్తృతితో, ప్రక్రియా వైవిధ్యంతో తెలంగాణ సాహితీకారుల ప్రతిభను ఆస్వాదించుదాం. కొత్త సాహిత్యతరానికి ఈ పాఠాలు స్ఫూర్తిగా నిలబడుతాయని ఆకాంక్షిస్తున్నాం. భాషాపరమైన వివక్ష, ఆధిపత్యాన్ని తొలగించుకుంటూ తెలంగాణ భాషా సౌందర్యాన్ని, యాసల పరిమళాన్ని ఈ కొత్త వాచకంలో సందర్భోచితంగా పరిచయం చేసుకుంటున్నాం. కాలక్రమానుసారంగా మనదైన తెలంగాణ భాషాప్రయోగాలను, సౌందర్యాత్మకతను సంపూర్ణంగా అవగాహన చేసుకుందాం. ఆ దిశగా ఇది ఒక నాందివాచకంగా స్వీకరిద్దాం. అయితే తెలంగాణలో వినియోగిస్తున్న క్రియాపదాల విషయంలో ఏకాభిప్రాయం చోటుచేసుకోనందున ప్రస్తుతం శిష్ట వ్యవహారిక భాషను వినియోగించడం జరిగింది.

ఈ పాఠ్యపుస్తకాల మార్పు వెనక చారిత్రాత్మక కారణాలు ఉన్నాయి. ఘనమైన వారసత్వసంపదగల ప్రాంతంలో విభిన్న ఉద్యమాలు, కోట్లాది ప్రజల భావోద్వేగాలు, విభిన్నవర్గాలు, సంస్కృతుల ఆకాంక్షలు మనలను మనం పునర్నిర్మించుకోవాలన్న ఆశయం, ఉన్నతమైన విద్యాలక్ష్యాలు ఈ పాఠ్యపుస్తకం వెనుక కదలాడుతున్నాయనే సత్యాన్ని విస్మరించలేం. ఒక మంచిపుస్తకం మనిషిని ఎంతగా ప్రభావితం చేస్తుందో మనకు తెలుసు. అదే విధంగా విభిన్నమైన ఇతివృత్తాలు, పలురకాల ప్రక్రియలతో నిండిన భాషావాచకం ఒక తరాన్ని గాఢంగా ప్రభావితం చేస్తుంది. ఈ పాఠ్యపుస్తకం విలువైన తాత్విక భూమికతో వస్తుంది. ఉపాధ్యాయులు ఆ తాత్వికస్ఫూర్తిని అవగాహన చేసుకుంటారని ఆశిస్తున్నాం. ఇప్పటివరకు విస్తృతికి గురైన తెలంగాణ సాహిత్య, సాంస్కృతిక విశేషాలతోపాటు అరుదైన తెలంగాణ గ్రంథాలను అధ్యయనం చేయగలరని కోరుకుంటున్నాం. ఆ అధ్యయన కాంతులను విద్యార్థుల జీవితాల్లో నింపవలసిన గురుతరమైన బాధ్యత మనదే. ఆ చారిత్రకస్పృహతో మనం తరగతిగదుల్లో జీవించినప్పుడే తెలంగాణలో పాఠశాల విద్య ఆశించిన లక్ష్యాన్ని చేరుకుంటుంది. నవతెలంగాణ నిర్మాణానికి పునాదిగా నిలుస్తుంది. అదే మన తెలంగాణ తల్లికి ఇచ్చే అమూల్యమైన 'గురు'దక్షిణ!

తేది : 31-01-2015

స్థలం : హైదరాబాద్.

పాఠ్యపుస్తక అభివృద్ధి కమిటీ,

తెలంగాణ రాష్ట్రం, హైదరాబాద్.

ఉపాధ్యాయులకు సూచనలు

- ◆ ఉపాధ్యాయుల పనిభారాన్ని, పనిదినాలను దృష్టిలో పెట్టుకొని ఆచరణకు వీలుగా పాఠ్యాంశాల సంఖ్యను తగ్గించి రూపొందించిన వాచకం ఇది. ఒక నెలలోని పనిదినాలను దృష్టిలో పెట్టుకొని మాసవారీగా పాఠాలను కేటాయించారు.
- ◆ 'ముందుమాట, పాఠ్యపుస్తకం ద్వారా సాధించాల్సిన సామర్థ్యాలను తప్పనిసరిగా చదవాలి. 'విద్యార్థులకు సూచన'లను ముందుగా మీరు చదవండి. వాటిని మీ పిల్లలతో చదివించండి. వారికి అవి అర్థమైనాయో లేదో పరిశీలించండి.
- ◆ ఈ వాచకాన్ని 180 కాలాంశాలను దృష్టిలో పెట్టుకొని రూపొందించారు. వీటిలో 168 కాలాంశాలు పాఠ్యాంశాల బోధనకు, మిగతా కాలాంశాలను ఉపవాచకంలోని అంశాలను చర్చించడానికి వినియోగించాలి.
- ◆ ఉపవాచకాన్ని పిల్లలతో తప్పక చదివించాలి. ముఖ్యాంశాలపైన మాట్లాడించాలి. పఠనావగాహనకు సంబంధించిన అభ్యాసాలను రూపొందించి నిర్వహించాలి.
- ◆ సగటున ఒక్కొక్క పాఠానికి 14 కాలాంశాలు అవసరమవుతాయి.
- ◆ వీటిలో 'చదువండి - ఆలోచించండి, నేపథ్యం / ఉద్దేశం, కవిపరిచయం, విద్యార్థులకు సూచనల్లో' ఇచ్చిన అర్థసంగ్రహణ కృత్యాలకు కలిపి రెండు కాలాంశాలను వినియోగించుకోవాలి.
- ◆ పాఠ్యాంశ విషయంపై చర్చించి అవగాహన కల్పించడానికి పాఠంలోని విషయం నిడివిని బట్టి రెండు నుండి నాలుగు కాలాంశాల వరకు కేటాయించుకోవాలి. ఇందుకనుగుణంగా పాఠాన్ని విభజించి రోమన్ అంకెల్లో సూచించారు.
- ◆ 'ఇవిచేయండి'లో ఇచ్చిన అభ్యాసాలకు మిగతా 7 కాలాంశాలను వినియోగించాలి. 'అవగాహన-ప్రతిస్పందన' అభ్యాసాలకు 2 కాలాంశాలు, 'వ్యక్తికరణ-సృజనాత్మకత'కు 3 కాలాంశాలు, భాషాంశాలలో ఇచ్చిన 'పదజాలం, వ్యాకరణాంశాలకు కలిపి 2 కాలాంశాలు, 'ప్రాజెక్టుపని'ని ప్రదర్శింపజేసి చర్చించడానికి 1 కాలాంశాన్ని కేటాయించుకోవాలి.
- ◆ పాఠం ప్రారంభంలో ఇచ్చిన 'చదువండి - ఆలోచించి చెప్పండి' అనే అంశాలు ఉన్ముఖీకరణకు సంబంధించినవి. వీటిని పూర్తి తరగతి కృత్యంగా నిర్వహించాలి.
- ◆ పాఠ్యాంశం ఉద్దేశం / నేపథ్యం, పాఠ్యభాగ వివరాలు, కవిపరిచయంలోని అంశాలను పిల్లలతో చదివించి చర్చించాలి.
- ◆ 'విద్యార్థులకు సూచనలు'లోని అర్థ సంగ్రహణ కృత్యాలను వ్యక్తిగత కృత్యాలుగా నిర్వహించాలి. ఇందుకోసం తరగతి గదిలో తప్పనిసరిగా నిఘంటువులను అందుబాటులో ఉంచాలి.
- ◆ పాఠంలోని విషయం పట్ల పిల్లలకు అవగాహన కల్పించడానికి చర్చాపద్ధతి, ప్రశ్నోత్తర పద్ధతి, కథాకథనం, ప్రదర్శనా పద్ధతి, నాటకీకరణ వంటి పద్ధతులను ఆయా పాఠాల స్వభావాన్ని బట్టి ఉపయోగించాలి. పాఠం మధ్యలో 'ఆలోచించండి-చెప్పండి' అనే పేరుతో గడిలో ప్రశ్నలున్నాయి. వీటిని పాఠం బోధించే సమయంలో అడగాలి. ఆలోచించి జవాబులు చెప్పమనాలి.
- ◆ పాఠం బోధించడమంటే విషయాన్ని వివరించడం మాత్రమే కాదు. దాంట్లోని విలువలను, కవి హృదయాన్ని, అంతరార్థాన్ని పిల్లలు అర్థం చేసుకునేటట్లు చూడాలి. ఇందుకోసం ఆలోచింపజేసే ప్రశ్నలు అడగాలి. పదబంధాలు, జాతీయాలు, ఆలోచనాత్మక, సందేశాత్మక వాక్యాలపట్ల చర్చద్వారా, ప్రశ్నించడం ద్వారా పిల్లలే అవగాహన పొందేటట్లు చేయాలి. పిల్లల అభిప్రాయాలను చెప్పించడం, సమకాలీన అంశాలతో అన్వయించడం, బహుకోణాల్లో విశ్లేషించడంవంటివి జరగాలి.
- ◆ 'ఇవిచేయండి'లోని అభ్యాసాలు పిల్లల భాషా సామర్థ్యాలను పెంపొందించడానికి ఉద్దేశించినవి. వీటిని పిల్లలే సొంతంగా రాసేటట్లు చూడాలి.
- ◆ గైక్కు, స్టడీ మెటీరియల్స్, ప్రశ్నల బ్యాంకులు వంటివి చూసిరాయడాన్ని ప్రోత్సహించకూడదు. ఎందుకంటే పరీక్షలలో ప్రశ్నలు ఉన్నవి ఉన్నట్లుగానే రావు. పాఠంలోని అభ్యాసాలను సొంతంగా రాయగలిగిన పిల్లలు మాత్రమే వీటికి సమాధానాలు రాయగలుగుతారు. కాబట్టి యాంత్రికంగా పాఠాలు పూర్తిచేసి సిలబస్ పూర్తయినట్లుగా భావించరాదు. సామర్థ్యాలు సాధించేటట్లు చూడాలి.
- ◆ 'అవగాహన-ప్రతిస్పందన' అభ్యాసంలో ఇచ్చిన 'వినడం-మాట్లాడటం'కు సంబంధించిన ప్రశ్నలను పూర్తి తరగతి కృత్యంగా నిర్వహించాలి. 'చదువడం-అర్థంచేసుకోవడా'నికి ఉద్దేశించిన అభ్యాసాలను వ్యక్తిగత కృత్యంగా నిర్వహించాలి. పాఠం చదివి జవాబు రాయాల్సిన ప్రశ్నలను ఇంటిపనిగా ఇవ్వాలి.
- ◆ 'వ్యక్తికరణ-సృజనాత్మకత' అభ్యాసంలోని ప్రశ్నలు స్వీయరచన, సృజనాత్మకత, ప్రశంస సామర్థ్యాలకు సంబంధించినవి. వీటిలో లఘు సమాధాన ప్రశ్నలను పాఠం బోధించేటప్పుడే ఇంటిపనిగా ఇవ్వాలి. వ్యాసరూప సమాధాన ప్రశ్నలకు జవాబులు రాయడానికి పూర్తి తరగతి గదిలో చర్చ నిర్వహించాలి. ఆ తర్వాత వ్యక్తిగతంగా రాయించాలి. వాటిని చదివించాలి. పిల్లలు రాసిన అంశాలను భావాత్మకంగా వాక్యాలు, పదాలు, అక్షరదోషాలపరంగా సరిచేయాలి.

- ◆ సృజనాత్మకత/ప్రశంసకు సంబంధించిన ప్రశ్నలకు పిల్లలు సమాధానాలు రాయడానికి తగిన ఉదాహరణలిచ్చి అవగాహన కల్పించాలి. జట్లలో రాయమనాలి. వీటిని ప్రదర్శింపజేసి చర్చద్వారా సరిదిద్దాలి. ఆ తరువాత వీటిని వ్యక్తిగతంగా రాయమనాలి.
- ◆ ప్రాజెక్టు పనులను కూడా ఇదేవిధంగా నిర్వహించాలి.
- ◆ పాఠం పూర్తి కావడమంటే 'చదువండి - ఆలోచించి చెప్పండి' అనే ఉన్ముఖీకరణ అంశంతో మొదలుకొని పాఠంలో చివర ఇచ్చిన సూక్తివరకు అన్ని అంశాలను ప్రణాళికాబద్ధంగా నిర్వహించి అవగాహన కల్పించడం. ఇందుకనుగుణంగా ఉపాధ్యాయులు తయారుకావాలి.
- ◆ ఇందుకోసం ఉపాధ్యాయులు వార్షిక, పాఠ్య ప్రణాళికలు రూపొందించుకోవాలి.
- ◆ వార్షిక ప్రణాళికలో కింది అంశాలుంటాయి.
 - 1) తరగతి
 - 2) విషయం
 - 3) అవసరమైన కాలాంశాల సంఖ్య
 - 4) విద్యాసంవత్సరం పూర్తయ్యేసరికి సాధించాల్సిన సామర్థ్యాలు
 - 5) మాసవారీగా పాఠాల విభజన

మాసం పేరు	బోధించే పాఠం	అవసరమైన కాలాంశాలు	అవసరమైన వనరులు / సామగ్రి	నిర్వహించాల్సిన కార్యక్రమాలు, సి.సి.ఇ.

- 6) ఉపాధ్యాయుని ప్రతిస్పందనలు
- 7) ప్రధానోపాధ్యాయుని సలహాలు సూచనలు
- ◆ ఒక పాఠాన్ని దృష్టిలో పెట్టుకుని పాఠ్యప్రణాళికను కింది విధంగా రూపొందించుకోవాలి.
 - 1) పాఠం పేరు
 - 2) అవసరమైన కాలాంశాల సంఖ్య
 - 3) పాఠం ద్వారా సాధించాల్సిన సామర్థ్యాలు
 - 4) కాలాంశాల వారీగా విభజన

కాలాంశం సంఖ్య	బోధనాంశం	బోధన వ్యూహం	సామగ్రి	మూల్యాంకనం

- 5) ఉపాధ్యాయుడి తయారీ, అదనపు సమాచారసేకరణ
- 6) ఉపాధ్యాయుడి ప్రతిస్పందనలు
- ◆ ప్రతికాలాంశంలో భాషాబోధనను కింది సోపానాల ప్రకారం నిర్వహించాలి. అవి-
 - I. ఉపోద్ఘాతం : పలకరింపు, ఉన్ముఖీకరణ, శీర్షికా ప్రకటన, ఉద్దేశం, కవిపరిచయం లేదా పలకరింపు, పునశ్చరణ.
 - II. పాఠ్యాంశబోధన చర్చ - అవగాహన : విద్యార్థుల ప్రకాశ పఠనం, ఉపాధ్యాయుల ఆదర్శ పఠనం, మౌనపఠనం, అర్థసంగ్రహణం, పాఠ్యాంశ విషయంపై చర్చ - అవగాహన, సామర్థ్యాల సాధన.
 - III. సామర్థ్యాల సాధన కోసం 'ఇవి చేయండి' లో అభ్యాసాలు చేయించాలి.
- ◆ నిరంతర సమగ్ర మూల్యాంకనంలో భాగంగా జూలై, ఆగస్టు, నవంబర్, ఫిబ్రవరి మాసాల్లో నిర్మాణాత్మక మూల్యాంకనంలో పుస్తక సమీక్ష, రాత అంశాలు, ప్రాజెక్టుపనులు, లఘుపరీక్ష ఆధారంగా పిల్లల ప్రగతిని అంచనావేసి నమోదు చేయవలసిన ఉంటుంది.
- ◆ సెప్టెంబర్ / అక్టోబర్, డిసెంబర్ / జనవరి మాసాల్లో నిర్వహించే సంగ్రహణాత్మక మూల్యాంకనాన్ని సామర్థ్యాల ఆధారంగా రూపొందించిన ప్రశ్నపత్రాలు తయారుచేసుకొని నిర్వహించాలి.
- ◆ భాషాబోధనను పాఠ్యపుస్తకాలకే పరిమితం చేయరాదు. పాఠశాల గ్రంథాలయాన్ని, అంతర్జాలాన్ని (ఇంటర్నెట్), మేగజైన్లు, వార్తాపత్రికలు, బాలసాహిత్యం వంటివి ఉపయోగించుకునేటట్లు చూడాలి.
- ◆ తరగతి గదిలో పిల్లలు స్వేచ్ఛగా మాట్లాడడం, ప్రశ్నించే వాతావరణాన్ని కల్పించాలి.
- ◆ తరగతి గదిలో భాషావాతావరణాన్ని కల్పించడానికి అవసరమైన నిఘంటువులు, కవుల జీవితచరిత్రలు, దృశ్యశ్రవణ సామగ్రి వంటివి సమకూర్చుకొని వినియోగించాలి.
- ◆ పాఠశాలలో భాషాభివృద్ధికి దోహదపడే కార్యకలాపాలు, భాషామేళాలు, భాషోత్సవాలు, బాలకవిసమ్మేళనాలు, వక్తృత్వ వ్యాసరచన పోటీలు, వార్షికోత్సవాలు వంటివి నిర్వహించాలి.
- ◆ పిల్లలు రాసిన సృజనాత్మక అంశాలను సంకలనం చేసి తరగతిగదిలో ప్రదర్శించాలి.

వందేమాతరం

- బంకించంద్ర ఛటర్జీ

వందేమాతరం, వందేమాతరం
సుజలాం సుఫలాం మలయజ శీతలాం
సస్యశ్యామలాం మాతరం; వందేమాతరం
శుభ్రజ్యోత్స్నా పులకిత యామినీం
పుల్లకుసుమిత ద్రుమదళ శోభినీం
సుహాసినీం సుమధుర భాషిణీం
సుఖదాం వరదాం మాతరం వందేమాతరం.

జాతీయ గీతం

- రవీంద్రనాథ్ ఠాగూర్

జనగణమన అధినాయక జయహే !
భారత భాగ్య విధాతా !
పంజాబ సింధ్ గుజరాత మరాఠా,
ద్రావిడ ఉత్తళ వంగా !
వింధ్య హిమాచల యమునా గంగా,
ఉచ్చల జలధి తరంగా !
తవ శుభనామే జాగే !
తవ శుభ ఆశిష మాగే !
గాహే తవ జయ గాథా !
జనగణ మంగళదాయక జయహే !
భారత భాగ్య విధాతా !
జయహే ! జయహే ! జయహే !
జయ జయ జయ జయహే !

ప్రతిజ్ఞ

- పైడిమర్రి వేంకట సుబ్బారావు

భారతదేశం నా మాతృభూమి.
భారతీయులందరూ నా సహోదరులు.
నేను నా దేశాన్ని ప్రేమిస్తున్నాను.
సుసంపన్నమైన, బహువిధమైన నా దేశ వారసత్వ సంపద నాకు గర్వకారణం.
దీనికి అర్హత పొందడానికి సర్వదా నేను కృషి చేస్తాను.
నా తల్లిదండ్రుల్ని, ఉపాధ్యాయుల్ని, పెద్దలందర్ని గౌరవిస్తాను.
ప్రతివారితోను మర్యాదగా నడుచుకొంటాను.
జంతువులపట్ల దయతో ఉంటాను.
నా దేశంపట్ల, నా ప్రజలపట్ల, సేవానిరతి కలిగి ఉంటానని ప్రతిజ్ఞ చేస్తున్నాను.
వారి శ్రేయోభివృద్ధిలే నా ఆనందానికి మూలం.

రూపకల్పనలో పాల్గొన్నవారు

సువర్ణ వినాయక్, కో-ఆర్డినేటర్,

ఎస్.సి.ఇ.ఆర్.టి. తెలంగాణ, హైదరాబాద్.

పల్లి మాధవి, భాషోపాధ్యాయిని,

భారతీయ విద్యాభవన్, ఆత్మకూరి రామారావు పాఠశాల,

జుబ్లిహిల్స్, హైదరాబాద్.

తల్లావజ్జుల మహేశ్ బాబు, ఉపన్యాసకుడు,

జిల్లా విద్యా శిక్షణ సంస్థ, నిజామాబాద్.

నంది శ్రీనివాస్, ఎస్.ఎ. (తెలుగు),

ప్ర.ఉ.పా., సుభాష్ నగర్, కరీంనగర్ జిల్లా.

వి. చెన్నయ్య, ఎస్.ఎ. (తెలుగు),

జి.ప.ఉ.పా., జగద్గిరి నగర్, రంగారెడ్డి జిల్లా.

అవుసుల భానుప్రకాశ్, ఎస్.ఎ. (తెలుగు),

జి.ప.ఉ.పా., లోనికలాన్, మెదక్ జిల్లా.

డా॥ ఆకునూరు విద్యాదేవి, ఎస్.ఎ. (తెలుగు),

జి.ప.ఉ.పా., నారాయణగిరి, వరంగల్ జిల్లా.

పల్లెర్ల రామమోహన రావు, ఎస్.ఎ. (తెలుగు),

జి.ప.ఉ.పా., వేముల, మహబూబ్ నగర్ జిల్లా.

వొజ్జల శరత్ బాబు, భాషోపాధ్యాయుడు,

ప్ర.ఉ.పా., సీతాఫల్ మండి, హైదరాబాద్.

ధూళిపాళ అచ్యుతరామయ్య, ఎస్.ఎ. (తెలుగు),

జి.ప.ఉ.పా., మర్యాళ, నల్గొండ జిల్లా.

ఎల్.ఎం.ప్రసాద్, భాషోపాధ్యాయుడు,

ప్ర.ఉ.పాఠశాల, హిమాయత్ నగర్,

సి.పి.ఎల్., అంబర్ పేట, హైదరాబాద్.

కందాడై రంగరాజు, ఎస్.ఎ. (తెలుగు),

జి.ప.ఉ.పా., రంగాపురం, రంగారెడ్డి జిల్లా.

మెంగవరం పవన్ కుమార్, ఎస్.ఎ. (తెలుగు),

జి.ప.ఉ.పా., అంబారీ పేట, దోమకొండ,

నిజామాబాద్ జిల్లా.

కొండు జనార్దన్, ఎస్.ఎ. (తెలుగు),

జి.ప.సె.పా., మంచిర్యాల, అదిలాబాద్ జిల్లా.

డి.బి.పి., లే టెటు & డిజైనింగ్ : ప్రతిమ పాతూరి, హైదరాబాద్.

విద్యార్థులు సాధించవలసిన సామర్థ్యాలు, అభ్యసన ఫలితాలు

I. అవగాహన - ప్రతిస్పందన

- ◆ పాఠాల ద్వారా కలిగిన అనుభూతులను వివరించగలగాలి.
- ◆ ఏదైనా విషయాన్ని తగిన ఉదాహరణలతో సమర్థిస్తూ మాట్లాడగలగాలి.
- ◆ పద్యాలను భావస్ఫూర్తంగా చదువగలగాలి, ప్రతిపదార్థాలు రాయగలగాలి.
- ◆ వివిధ విషయాల గురించి మాట్లాడటానికి చర్చల్లో పాల్గొనగలగాలి.
- ◆ విషయం ఆధారంగా పట్టికలను పూరించగలగాలి.
- ◆ తన అనుభవాలనుండి నచ్చిన / నచ్చని అంశాల గురించి తెలుపగలగాలి.
- ◆ ఇచ్చిన కవితాపంక్తులు / పద్యాలను చదివి అంతర్ధాన్ని రాయగలగాలి.
- ◆ వివిధ విషయాల / అంశాల మధ్య ఉన్న పోలికలను తెలుపుతూ మాట్లాడగలగాలి.
- ◆ పాఠాల్లోని ముఖ్యభాగాలను / ఇచ్చిన పంక్తులను / పదాలను గుర్తించగలగాలి.
- ◆ శీర్షికలను పెట్టగలగాలి.
- ◆ ఇచ్చిన అంశం ఆధారంగా ఉపన్యాసాన్ని ఇవ్వగలగాలి.
- ◆ పాఠ్యాంశాలలోని కీలకాంశాలను గుర్తించి రాయగలగాలి.
- ◆ పరిచిత, అపరిచిత గద్యాలను / పద్యాలను చదివి ప్రశ్నలకు సమాధానాలను గుర్తించడం, ప్రశ్నలు తయారుచేయడం, కీలకాంశపదాలను గుర్తించడం లాంటివి చేయగలగాలి.

II. వ్యక్తీకరణ - సృజనాత్మకత

- ◆ ఇచ్చిన అంశాన్ని సరైన కారణాలతో సమర్థిస్తూ లేదా విభేదిస్తూ రాయగలగాలి.
- ◆ పాఠ్యభాగ సారాంశాన్ని సొంతమాటల్లో రాయగలగాలి.
- ◆ కవి / రచయితల భావనలను, రచనాశైలిని వివరించగలగాలి. అభినందిస్తూ రాయగలగాలి.
- ◆ పాఠ్యాంశాలలోని పాత్రల ఆంతర్యాలను, స్వభావాలను వివరిస్తూ రాయగలగాలి.
- ◆ పాఠాల ద్వారా తాను గ్రహించిన అంశాలను వివరించగలగాలి.
- ◆ విషయాన్ని విశ్లేషిస్తూ / విమర్శిస్తూ రాయగలగాలి.
- ◆ ఇచ్చిన అంశంపై తన అభిప్రాయాలను వివరిస్తూ రాయగలగాలి.
- ◆ ఆత్మకథ, వ్యాసం, లేఖ, నినాదాలు, సూక్తులు, వచనకవిత, కరపత్రం, అభినందన వ్యాసం, సంపాదకీయవ్యాసం ప్రక్రియలు రాయగలగాలి.

III. భాషాంశాలు

- ◆ ఇచ్చిన పదాల ద్వారా సొంతవాక్యాలు రాయగలగాలి.
- ◆ పదాలకు అర్థాలు, నానార్థాలు, పర్యాయపదాలు, వ్యుత్పత్త్యర్థాలు రాయగలగాలి.
- ◆ ప్రకృతులకు వికృతులు, వికృతులకు ప్రకృతులు రాయగలగాలి.
- ◆ సంశ్లిష్ట, సంయుక్త, కర్తరి, కర్మణి, ప్రత్యక్ష, పరోక్ష వాక్యాలను రాయగలగాలి, మార్పులు చేయగలగాలి.
- ◆ వృద్ధి, త్రిక, రుగాగమ సంధులను గుర్తించి రాయగలగాలి.
- ◆ సీసం, ఆటవెలది ఛందోరీతులను గుర్తించి తెలుపగలగాలి.
- ◆ కర్మధారయ, బహువ్రీహి సమాసాలను గుర్తించి రాయగలగాలి.
- ◆ అతిశయోక్తి, స్వభావోక్తి అలంకారాలను గుర్తించగలగాలి.

IV. ప్రాజెక్టుపనులు

- ◆ పరామర్శ (రిఫరెన్సు) పుస్తకాలు చదువడం, ఇతరుల ద్వారా సమాచారాన్ని సేకరించడం, పరిశీలనలు మొదలైనవాటి ద్వారా సేకరించిన సమాచారాన్ని నివేదిక రూపంలో ప్రదర్శించగలగాలి.

10వ తరగతి - విషయసూచిక

పాఠ్యాంశాలు

క్ర.సం.	పాఠం పేరు	కవి/రచయిత	ఇతివృత్తం	ప్రక్రియ	మాసం	పుట
1.	దానశీలము	బమ్మెర పోతన	దానగుణం	పురాణం (ప్రాచీన పద్యం)	జూన్	2
★2.	ఎవరి భాష వాళ్ళకు వినసాంపు	డా॥ సామల సదాశివ	భాషాభిమానం	భాషావ్యాసం	జూలై	13
3.	వీర తెలంగాణ	డా॥ దాశరథి కృష్ణమాచార్య	తెలంగాణ వీరుల ప్రాశస్త్యం	ఆధునిక పద్యం	జూలై	26
4.	కొత్తబాట	డా॥ పాకాల యశోదారెడ్డి	సామాజిక చైతన్యం	కథానిక	ఆగష్టు	36
★5.	నగరగీతం	అలిశెట్టి ప్రభాకర్	సామాజిక స్పృహ	వచన కవిత	ఆగష్టు	47
6.	భాగ్యోదయం	కృష్ణస్వామి ముదిరాజ్	స్ఫూర్తి, సంఘసేవ	జీవిత చరిత్ర	సెప్టెంబరు	56
7.	శతక మధురిమ	శతక కవులు	నైతిక, ఆధ్యాత్మిక విలువలు	శతకం	అక్టోబరు	66
8.	లక్ష్మసిద్ధి		తెలంగాణ ఆవిర్భావం	సంపాదకీయ వ్యాసం	నవంబరు	77
★9.	జీవనభాష్యం	డా॥ సి.నారాయణ రెడ్డి	మానవీయ విలువలు	గజల్	నవంబరు	87
★10.	గోలకొండ పట్టణము	అదిరాజు వీరభద్రరావు	తెలంగాణ సంస్కృతి, వైభవం	చారిత్రక వ్యాసం	డిసెంబరు	95
11.	భిక్ష	శ్రీనాథుడు	మానవస్వభావం	కావ్యం (ప్రాచీన పద్యం)	డిసెంబరు	109
12.	భూమిక	గూడూరి సీతారాం	పఠనాభిలాష	పీఠిక	జనవరి	120

ఉపవాచకం : రామాయణం - 132

(జూలై - ఆగష్టు : బాలకాండం, అయోధ్యాకాండం, సెప్టెంబరు - అక్టోబరు : అరణ్యకాండం, కిష్కింధాకాండం, నవంబరు - డిసెంబరు : సుందరకాండం, యుద్ధకాండం.)

గమనిక : 1. పాఠంలో ❖ పువ్వు గుర్తుగల పద్యాలు కంఠస్థం చేయాలి.

పదవిజ్ఞానం - 166

2. విషయసూచికలో ★ గుర్తుగల పాఠాలను కాంపోజిట్ కోర్సువారు చదువాల్సిన అవసరంలేదు.

చదువండి - ఆలోచించి చెప్పండి.

కర్ణుని పూజామందిరంలో సూర్యుడు ప్రత్యక్షమై కర్ణునితో ఇట్లా అన్నాడు.

సూర్యుడు : పుత్రా! కర్ణా! బ్రాహ్మణ వేషంలో వచ్చి ఇంద్రుడు నీ కవచకుండలాలను దానంగా అడుగుతాడు. వాటిని దానం చేస్తే నీ ప్రాణానికే ముప్పు వస్తుంది నాయనా. జాగ్రత్త!

కర్ణుడు : తండ్రీ! ఇంద్రుడంతటివాడు రూపం మార్చుకొని “దేహి” అని నాదగ్గరకు వస్తే ఎట్లా కాదంటాను. ఈ శరీరం శాశ్వతం కాదు. ఎటువంటి అపద వచ్చినా సరే. నేను కాదనను. నాపై మీకున్న వాత్సల్యానికి సంతోషిస్తా. కాని నన్ను వారించకండి.

ప్రశ్నలు:

1. సూర్యుడు కర్ణుని దానం చేయకుండా ఆపడానికి గల కారణమేమిటి?
2. కర్ణుని మాటలను బట్టి మీకేమర్థమైంది?
3. ప్రాణానికి ముప్పు తెలిసినా కర్ణుడు ఎందుకు దానం చేశాడు?
4. ఇటువంటి దానవీరులు ఇంకెవరైనా ఉన్నారా? ఎవరు?

పాఠం నేపథ్యం / ఉద్దేశం

విరోచనుని కుమారుడైన బలి అసుర చక్రవర్తి. ప్రహ్లాదుని మనుమడు. ఇతడు తన శక్తిసామర్థ్యాలతో స్వర్గలోకాన్ని ఆక్రమించాడు. ఇతని పరిపాలనలో కొందరు దేవతలు స్వర్గాన్ని వదిలిపోగా మిగిలినవారు వివక్షకు గురైనారు. ఈ విషయాన్ని వారు మహావిష్ణువుతో చెప్పుకోగా తాను వామనునిగా జన్మించి దేవతల కష్టాలు తీరుస్తానని అభయమిచ్చాడు.

ఆ తర్వాత కొంతకాలానికి మహావిష్ణువు వామనావతారం ఎత్తినాడు. బలి నర్మదానదీ తీరంలో యాగం చేస్తుండగా వామనుడు వెళ్లి తనకు మూడడుగుల నేల కావాలని కోరగా తాను ఇస్తానని బలి మాట యిచ్చాడు. రాక్షసగురువైన శుక్రాచార్యుడు వామనుని మాటల్లో ఏదో మోసం ఉందని గ్రహించాడు. బలిచక్రవర్తిని దానం ఇవ్వవద్దని అన్నాడు.

ఇచ్చిన మాటకు కట్టుపడే తత్వాన్ని, దానం చేయడంలోని గొప్పదనాన్ని తెలియజేయడమే ఈ పాఠం ఉద్దేశం.

పాఠ్యభాగ వివరాలు

ఈ పాఠ్యభాగం పురాణ ప్రక్రియకు చెందినది. పురాణం అంటే పాతదైననూ కొత్తగా భాసించేది. పురాణాలు 18. వీటిని సంస్కృతంలో వ్యాసుడు రాశాడు. ఇందులో భాగవత పురాణం ఒకటి. భాగవతాన్ని పోతన తెలుగులోకి అనువదించాడు. ప్రస్తుత పాఠ్యభాగం శ్రీమహాభాగవతం అష్టమ స్కంధంలోని 'వామన చరిత్ర' లోనిది.

కవి పరిచయం

పోతన జనగామ జిల్లా బమ్మెర గ్రామ నివాసి. తల్లి లక్ష్మమాంబ, తండ్రి కేసన. పోతన సహజపండితుడని ప్రసిద్ధి.

మానవమాతృలైన రాజులకు తనగ్రంథాన్ని అంకితం చెయ్యసని, భగవంతుడిచ్చిన కవితాకళను భగవంతునికే అంకితం చేస్తానని చెప్పి తన భాగవత పురాణాన్ని శ్రీరామచంద్రునికే అంకితం చేశాడు.

(ఊహాచిత్రం)

క్రీ.శ. 15వ

శతాబ్దం

శబ్దాలంకారాల సొగసుతో భక్తిరస ప్రధానంగా ఇతని రచన సాగుతుంది. పండిత పామర జనరంజకంగా రాయడం పోతన ప్రత్యేకత. ప్రహ్లాదచరిత్ర, గజేంద్రమోక్షం, రుక్మిణీకల్యాణం మున్నగు ఘట్టాలలోని పద్యాలు ప్రతి తెలుగువాడికి కంఠతా వస్తాయి. పోతన రచనాశైలి, మధురభక్తి తరువాత కవులకు ఒరవడిగా నిల్చాయి. వీరభద్ర విజయం, భోగినీ దండకం, నారాయణ శతకం ఇతని ఇతర రచనలు.

విద్యార్థులకు సూచనలు

- ❧ పాఠం ప్రారంభంలోని ప్రవేశిక చదువండి. పాఠంలోని విషయాన్ని ఊహించండి.
- ❧ పాఠం చదువండి. అర్థంకాని పదాల కింద గీత గీయండి.
- ❧ వాటి అర్థాలను పుస్తకం చివర ఉన్న 'పదవిజ్ఞానం' పట్టికలో చూసి లేదా నిఘంటువులో చూసి తెలుసుకొండి.

ప్రవేశిక

ఇచ్చిన మాట తప్పకపోవటం, తాను సంపాదించిన దానిలో శక్తిమేరకు దానం చేయడం, తన యింటికి వచ్చిన అతిథి, అభ్యాగతులను ఆదరించటం అనేవి మానవులకు ఉండవలసిన మహిత గుణాలు.

మన పురాణాలలో, చరిత్రలో ఇటువంటి మహనీయుల కథలు ఎన్నెన్నో ఉన్నాయి. వాటిని చదివి మనం స్ఫూర్తి పొందవలసిన అవసరం ఉన్నది.

ప్రస్తుత పాఠంలో బలిచక్రవర్తి తాను ఇచ్చినమాటకు కట్టుబడి తన గురువు వారించినా హెచ్చరిస్తున్నా 'హమనుని' కోరికమేరకు దానం చేస్తాడు.

ఆ అద్భుత సన్నివేశాన్ని పోతన రమణీయశైలిలో ఆస్వాదిద్దాం.

I

❖మ. కులమున్ రాజ్యమున్ దేజమున్ నిలుపు మీ కుబ్జుండు విశ్వంభరుం
డలఁతఁ బోఁడు త్రివిక్రమస్ఫురణవాఁడై నిండు బ్రహ్మాండముం
గలఁడే మాన్పు నొకండు? నా పలుకు లాకర్ణింపు కర్ణంబులన్
వలదీ దానము గీనముం; బనుపుమా వర్ణిన్ వదానోత్తమా !

1

వ. ఆని యిట్లు హితంబు పలుకుచున్న కులాచార్యునకు క్షణమాత్ర నిమీలిత లోచనుండయి యశస్వి యిట్లనియె.

సీ. నిజమానతిచ్చితి నీవు మహాత్మక!

మహిని గృహస్థధర్మంబు నిదియ
యర్థంబుఁ గామంబు యశమును వృత్తియు
నెయ్యది ప్రార్థింప నిత్తు ననియు
నర్థలోభంబున నర్థిం బొమ్మనుటెట్లు?
పలికి లేదనుకంటెఁ బాప మెద్ది
'యెట్టి దుష్టుని నే భరించెదఁ గాని
సత్యహీనుని మోవఁజాల' ననుచు

తే. బలుకదే తొల్లి భూదేవి బ్రహ్మతోడ
సమరమున నుండి తిరుగకఁ జచ్చుకంటె
బలికి బొంకక నిజమునఁ బరఁగు కంటె
మానధనులకు భద్రంబు మఱియుఁ గలదె

అలోచించండి -చెప్పండి

- ◆ శుక్రుడు బలిచక్రవర్తితో “వలదీ దానము గీనమున్” అని ఎందుకు హెచ్చరించాడో ఊహించండి.
- ◆ ‘మానధనులు’ ఎట్లా ఉంటారని మీరు భావిస్తున్నారు?
- ◆ ‘కీర్తిని సంపాదించడమే గొప్ప’దని’చెప్పిన బలిచక్రవర్తి మాటలను మీరు ఏ విధంగా సమర్థిస్తారు?

2

క. ధాత్రిని హలికునకును సు
క్షేత్రము బీజములు నొకటఁ జేకుఱు భంగిం
జిత్రముగ దాత కీవియుఁ
బాత్రము సమకూరునట్టి భాగ్యము గలదే !

3

II

❖శా. కారే రాజులు? రాజ్యముల్ గలుగవే? గర్వోన్నతిం బొందరే?
వారేరి సిరి మూట గట్టుకొని పోవంజాలిరే? భూమిపైఁ
బేరైనం గలదే? శిబిప్రముఖులుం బ్రీతిన్ యశఃకాములై
యారే కోర్కులు? వారలన్ మఱచిరే యిక్కాలమున్ భార్గవా!

క. ఉడుగని క్రతువుల వ్రతములఁ
బొడగనఁ జననట్టి పొడవు పొడవునఁ గుఱుచై
యడిగెడి నఁట; ననుబోఁటికి
నిడరాదె మహానుభావ ! యిష్టార్థంబుల్

❖మ. నిరయంబైన, నిబంధమైన, ధరణీ నిర్మూలనంబైన, దు
ర్మరణం బైనఁ గులాంతమైన నిజమున్ రానిమ్ము; కానిమ్ము పో;
హరుఁడైనన్, హరియైన, నీరజభవుం డభ్యాగతుండైన నొఁ;
దిరుగన్ నేరదు నాదు జిహ్వ; వినుమా! ధీవర్య! వేయేటికిన్?

అలోచించండి -చెప్పండి

- ◆ “తిరుగన్ నేరదు నాదు జిహ్వ” అన్నాడు కవి. దీనిని బట్టి మీకేం తెలిసింది?
- ◆ ఎదుటివారు అడిగిన దానిని ఇవ్వడంలో ఎటువంటి తృప్తి ఉంటుంది? మీ అనుభవాలు చెప్పండి?
- ◆ ‘పొడవు పొడవున గుఱుచై’ అని కవి ఎవరిని ఉద్దేశించి, ఎందుకట్లా అని ఉంటాడు?

III

ఆ. బ్రదుకవచ్చుగాక బహుబంధనములైన
వచ్చుగాక లేమి వచ్చుగాక
జీవధనములైనఁ జెడుగాక పడుగాక
మాట దిరుగలేరు మానధనులు.

7

వ. అయ్యవసరమున
ఆ. దనుజలోకనాథు దయిత వింధ్యావళి
రాజవదన మదమరాళ గమన
వటుని కాళ్లు గడుగ వర హేమఘటమున
జలముఁ దెచ్చె భర్త సన్న యెఱిగి.

8

వ. అయ్యవసరంబునఁ గపటవటునకు నద్దానవేంద్రుం డిట్లనియె.

క. రమ్మా! మాణవకోత్తమ!
లెమ్మా! నీ వాంఛితంబు లే దన కిత్తుం
దెమ్మా! యడుగుల నిటు రా
నిమ్మా! కడుగంగవలయు నేఁటికిఁ దడయన్?

క. సురలోక సముద్ధరణము
నిరత శ్రీకరుణ మఖిల నిగమాంతాలం
కరణము భవసంహరణము
హరిచరణము నీటఁ గడిగె నసురోత్తముఁడున్.

అలోచించండి - చెప్పండి

♦ 'మాట దిరుగలేరు మానధనులు'
అన్న మాటను మీరు సమర్థిస్తారా?
ఎందుకు?

9

♦ బలిచేసిన దానాన్ని దిక్కులు
పొగిడినవని కవి చెప్పిన దానినిబట్టి
మీరేమి గ్రహించారు?

10

వ. ఇట్లు ధరణీసుర దక్షిణ చరణ ప్రక్షాళనంబు సేసి వామపాదంబు గడిగి తత్పావన జలంబు శిరంబునం జల్లుకొని
వార్చి దేశ కాలాది పరిగణనంబుసేసి.

శా. 'విప్రాయ ప్రకటప్రతాయ భవతే విష్ణుస్వరూపాయ వే
ద ప్రామాణ్యవిదే త్రిపాదధరణీం దాస్యామి' యంచుం గ్రియా
క్షి ప్తుండై దనుజేశ్వరుండు వడుగుం జేసాఁచి పూజించి 'బ్ర
హ్మ ప్రీత'మృని ధారవోసె భువనం బాశ్చర్యముం బొందఁగన్.

11

క. బలి చేసిన దానమునకు
నలినాక్షుఁడు నిఖిలభూత నాయకుఁ డగుటం
గలకల మని దశ దిక్కులు
బలి బలియని పొగడె భూత పంచకమనఘా!

12

తాత్పర్యాలు

- 1) దాతల్లో గొప్పవాడా! ఓ బలిచక్రవర్తి! నీ కులాన్నీ, రాజ్యాన్నీ, పరాక్రమాన్నీ నిలుపుకో. ఈ పొట్టివాడు విష్ణువు. కొంచెం మాత్రమే తీసుకొని పోయేవాడు కాదు. మూడడుగులతో మూడులోకాలను కొలిచే త్రివిక్రమ రూపాన్ని పొందుతాడు. బ్రహ్మాండమంతా నిండిపోతాడు. ఎవరైనా అతడిని ఆపగలరా? నా మాట విను. దానం వద్దు గీనం వద్దు. ఈ బ్రహ్మచారిని (వామనుడిని) పంపించు.
- వ. అని ఈ విధంగా తన వంశగురువైన శుక్రాచార్యుడు తన మేలుకోరి చెప్పుతుండగా క్షణకాలం కన్నులు మూసుకొని కీర్తిమంతుడైన బలి ఇట్లన్నాడు.
- 2) ఓ మహాత్మా! నీవు చెప్పింది నిజమే. లోకంలో గృహస్థుల ధర్మం కూడా ఇదే. అర్థం, కామం, కీర్తి, జీవనాధారం - వీటిలో ఏది అడిగినా ఇస్తానని చెప్పాను. ఇప్పుడు ధనంపై దురాశతో లేదని చెప్పి తిప్పి పంపించలేను. ఇచ్చిన మాట తప్పుటకన్నా పాపం లేదు. పూర్వం భూదేవి “ఎటువంటి చెడ్డపని చేసిన వానినైనా భరిస్తాను కాని అడిగిన మాట తప్పినవానిని మాత్రం మోయలేను” అని బ్రహ్మతో చెప్పింది కదా! యుద్ధంలో వెనుదిరుగకుండా వీరమరణం పొందడమూ మాటకు కట్టుపడి సత్యంతో బ్రతకడమూ మానధనులైనవాళ్ళకు మేలైన మార్గాలు.
- 3) రైతులకు మంచి నేల, మంచి విత్తనాలు దొరకటం అరుదు. అట్లే దాతకు తగినంత ధనము, దానిని గ్రహించటానికి ఉత్తముడైన వ్యక్తి దొరికే అదృష్టం అరుదే కదా!
- 4) ఆచార్యా! పూర్వం రాజులు ఉన్నారు. వారికి రాజ్యాలు ఉన్నాయి. వారు ఎంతో అహంకారంతో విద్రవీగారు. కాని వారివరూ ఈ సంపదలను మూటగట్టుకొని పోలేదు. ప్రపంచంలో వారి పేర్లు కూడా మిగులలేదు. శిబిచక్రవర్తి వంటివారు కీర్తికోసం సంతోషంగా అడిగినవారి కోరికలు తీర్చలేదా? వారిని ఈనాటికీ లోకం మరువలేదు కదా!
- 5) మహానుభావా! ఎడతెగని యజ్ఞాలు, పుణ్యకార్యాలు ఎన్ని చేసినా విష్ణువును చూడడం సాధ్యంకాదు. అటువంటి గొప్పవాడు చిన్నవానిగా మారి అడుగుతున్నాడు. అతడు కోరిన దానిని ఇవ్వడంకంటే నా వంటి వానికి ఇంకేం కావాలి?
- 6) ఓ పండితోత్తమా! నాకు నరకం దాపురించినా సరే, బంధనం ప్రాప్తమైనా మంచిదే. ఈ భూమండలం అదృశ్యమైనా, నాకు దుర్మరణం వచ్చినా సరే. నా వంశం అంతా నశించినా సరే. ఏమైనా కానీ, ఏదైనా రానీ! ఎందుకు ఇన్ని మాటలు. వచ్చినవాడు శివుడు, విష్ణువు, బ్రహ్మ ఎవరైనా సరే. నా నాలుక వెనుదిరుగదు. (అడిగిన మాట తప్పను).
- 7) బాగా బ్రతికినా ఎన్ని కష్టాలకు గురియైనా పేదరికం వచ్చినా ప్రాణానికీ ధనానికీ చేటు వచ్చినా చివరికి మరణమే సంభవించినా సరే, అభిమానధనులు మాట తప్పలేరు.

- 8) అని ఈ విధంగా బలిచక్రవర్తి మాట్లాడుతుండగా చంద్రబింబం వంటి ముఖమూ మత్తిల్లిన రాజహంస వంటి నడక కలిగిన అతని ఇల్లాలు వింధ్యావళి భర్త యొక్క సైగను గమనించింది. ఆ బ్రహ్మచారి కాళ్ళు కడిగి దానం చేయటానికై శ్రేష్ఠమైన బంగారు కలశంతో నీళ్ళు తెచ్చింది.
- వ॥ అప్పుడు వామనునితో బలి చక్రవర్తి ఇట్లా అన్నాడు.
- 9) ఓ ఉత్తమ బ్రహ్మచారి! లేవయ్యా! ఇటు రావయ్యా! నీవు అడిగింది లేదనకుండా ఇస్తా. నీ పాదాలు కడుగనివ్వు. ఇంకా ఆలస్యం దేనికి?
- 10) వామనుడైన విష్ణువు కుడి పాదాన్ని బలి చక్రవర్తి కడిగాడు. ఆ పాదం దేవతలను కష్టాలనుండి కాపాడేది. కలకాలమూ మేలు కలిగించేది. అన్ని ఉపనిషత్తులకూ అలంకారమైంది. భవ బంధాలను పోగొట్టి మోక్షాన్ని సమకూర్చేది. అదేవిధంగా ఆ చక్రవర్తి వామనుని ఎడమ పాదాన్ని కూడా కడిగాడు.
- వ॥ పవిత్రమైన ఆ జలాలను నెత్తిపై చల్లుకున్నాడు. ఆచమనం చేశాడు. దేశ, కాల పూర్వకమైన 'సంకల్పాన్ని' చెప్పాడు.
- 11) బలిచక్రవర్తి చేతులు చాచి వామనుని పూజించాడు. "బ్రాహ్మణుడవూ ప్రసిద్ధమైన వ్రతము కలవాడవూ విష్ణు స్వరూపుడవూ వేద ప్రమాణంచే తెలుసుకోదగినవాడవయిన నీకు మూడడుగుల నేల దానం చేస్తున్నా" నని పలికి "పరమాత్మునకు ప్రీతి కలుగుగాక" అంటూ వెనువెంటనే చేతిలో నీటిని ధారవోశాడు. అది చూసి లోకం ఆశ్చర్యపడింది.
- 12) ఓ పరీక్షిన్మహారాజా! అన్ని భూతాలకూ విష్ణువు అధిపతి. ఆయనకు బలిచక్రవర్తి దానమియ్యగానే పది దిక్కులూ, పంచభూతాలూ "బళి బళి" అని పొగిడాయి.

ఇవి చేయండి

I

అవగాహన - ప్రతిస్పందన

1. దానాలన్నీ వేటికే గొప్పవి. అయితే నేటి కాలంలో రక్తదానం, మరణానంతరం అవయవదానం వంటివి చేస్తున్నారు కదా! వాటి యొక్క ప్రాధాన్యాన్ని చర్చించండి.
2. పువ్వు గుర్తుగల పద్యాలను భావసోరకంగా చదువండి.
3. ఒకటో పద్యానికి ఇక్కడ ప్రతిపదార్థం ఉంది. ఇదే విధంగా నాలుగు, ఆరు సంఖ్యగల పద్యాలకు ప్రతిపదార్థాలు రాయండి.

వదాన్య + ఉత్తమా!

= దాతల్లో శ్రేష్ఠుడా! (ఓ బలిచక్రవర్తి!)

కులమున్

= (మీ) వంశాన్ని

